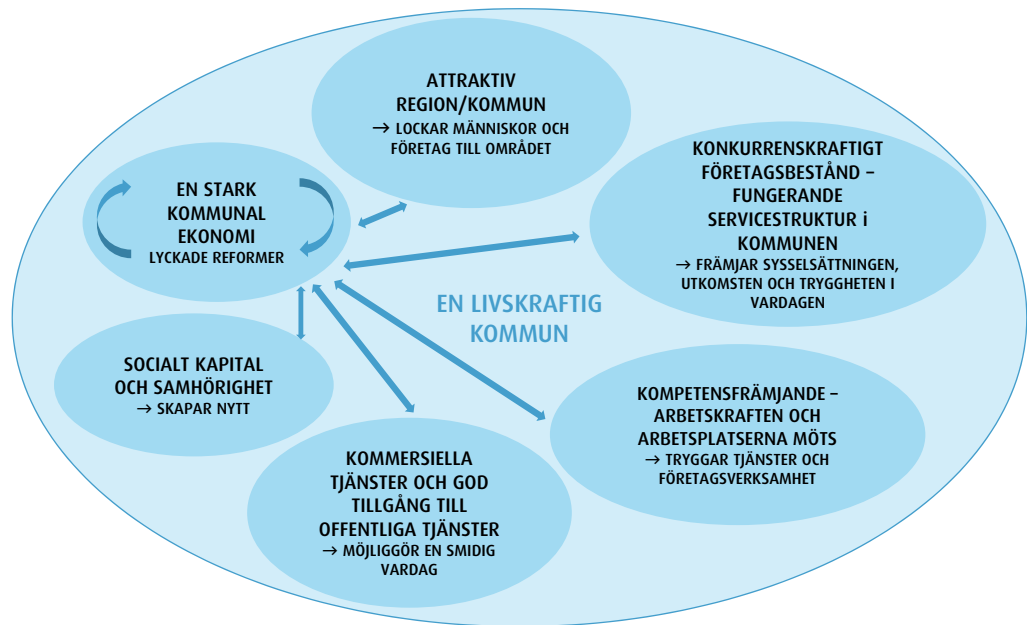

Jari Vaine, sakkunnig, finansiering
Reijo Vuorento, biträdande direktör, kommunalekonomi

5 Kommunens livskraft – mycket att tänka på

I kommunsektorn är livskraft ett relativt nytt begrepp som används i olika sammanhang. Livskraft kan åtminstone ses som en effektiv och fungeran-

de närings- och servicestruktur, som lockar företag, organisationer och människor i olika åldrar till kommunen och får dem att stanna kvar.

Figur 2. Kommunens livskraftsfaktorer

Vad är livskraft?

Livskraft hänger ofta ihop med ett områdes och i slutändan hela Finlands förmåga att växa och vara framgångsrikt. Regionernas och kommunernas framgång kan främjas betydligt genom samarbete. Utöver materiella faktorer är det viktigt att kommunen och regionen är känd och attraktiv som område och att kan erbjuda arbetstillfällen och andra möjligheter.

Kommunerna satsar ofta stort på livskraften, som främjar kommunens och invånarnas välfärd. Det är viktigt att ha kontroll över de risker som satsningarna innebär.

Regionens och kommunens livskraft stöds av kommunens insatser för att främja verksamhetsförutsättningarna för näringslivet på området. Genom insatserna kan kommunen förbättra den kommunala och regionala ekonomins allmänna förutsättningar eller ge direkt stöd till ett enskilt företag. Utveckling av de allmänna förutsättningarna hör till kommunens normala verksamhet.

Direkt stöd kan ges till företagsverksamhet som kommunen med stöd av kommunallagens bestämmelse om kommunens uppgifter själv skulle kunna bedriva (t.ex. energiförsörjning, persontransporter eller turism). Andra motiveringar är till exempel främjande av sysselsättningen eller trygghet av butikstjänster i glesbygden.

Kommunen har en bred allmän kompetens. Beslutet om att en verksamhet hör till kommunens

ansvarsområde fattas av fullmäktige. Beslutet kan genom besvär föras till förvaltningsdomstolen för avgörande.

Mycket att beakta i näringslivsfrågorna

Den nya kommunallagen innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar kommunen kan bevilja lån, borgen eller annan säkerhet för annans skuld eller för någon annan förbindelse (129 § i kommunallagen). Borgensförbindelserna kan ha stor inverkan på kommunens framtida livskraft.

När kommunens medel placeras i ett objekt som förväntas öka kommunens livskraft (fler arbetstillfällen och utkomst för invånarna), bör beslutsfattandet basera sig på öppenhet, tillräckliga utredningar och bland annat behovs- och projektplaner. Kraven på en god förvaltning bör beaktas när besluten bereds. Lån, borgen eller annan säkerhet som beviljats av kommunen får inte äventyra kommunens förmåga att svara för sina lagstadgade uppgifter. I betydande kommersiella projekt gäller det dessutom att se till att privata aktörer har verklig vilja och förmåga till självfinansiering.

När näringslivsfrågor ska avgöras måste man alltså fundera på inte bara i vilka projekt kommunen kan delta utan också vilka ekonomiska konsekvenser projektet har – särskilt när det finns stora utmaningar i kommunens egen ekonomi.

Med tanke på koncernekonomin kan det vara minst lika verkningsfullt att utveckla kommunens egen

verksamhet och få ordning på ekonomin och förvaltningen som att satsa på ett livskraftsfrämjande projekt som är förknippat med många osäkerhetsfaktorer.

Ett särskilt perspektiv tillkommer om verksamheten eller projektet drivs av ett bolag som kommunen äger. Ett näringslivsbolag där kommunen har bestämmande inflytande ska i regel producera positivt mervärde för sin ägare.

Investeringar och livskraft

Under de senaste åren då den ekonomiska utvecklingen varit svag är det bara kommunsektorns investeringar som vuxit. Investeringarna har upprätthållit tillväxten och sysselsättningen, eftersom de har gällt byggnader och vägar, vatten- och avloppsnät och annan infrastruktur som främjar kommunernas ekonomiska utveckling och effektivitet.

De offentliga investeringarna påverkar också produktionen inom privata sektorn. Med tanke på både kommun- och samhällsekonomin borde man främja sådana reparations- och nyinvesteringar som har potential att med tiden öka kommunens inkomster, minska kostnaderna samt förbättra effektiviteten och den lokala livskraften.

Till exempel enligt Pellervo ekonomiska forskningsinstituts utredning "Talouspolitiikan säännöstöjä julkisten investointien rahoitus" (januari 2016) utgör vettiga investeringar inte automatiskt ett hot mot hållbarheten i de offentliga finanserna. Att bara begränsa dem mekaniskt genom bestämmel-

ser är problematiskt. Om man till exempel skjuter upp reparationer kan problemen ofta förvärras.

Investeringslösningarna påverkas också av EU-regler och den finanspolitiska tolkningen av dem. En offentlig investering försvagar alltid den finansiella ställningen, även om investeringen skulle finansieras och genomföras av privata aktörer. Om investeringsrisken kvarstår hos offentliga sektorn, räknas investeringen som offentlig.

Investeringsbesluten och den interna finansieringen av investeringar borde grunda sig på en noggrann uppfattning om befolkningsutvecklingen, servicebehoven och det servicenät som behövs. Det behövs också en uppfattning om den inkomstbas som krävs för att ansvaren ska kunna skötas.

Kommunerna har olika slags livskraft

Livskraftsinvesteringar, andra investeringar och skulder har olika betydelse i växande kommuner och kommuner där befolkningen minskar. Också därför kan livskraften inte fastställas för alla kommuner med samma mått.

Eftersom kommunerna och deras verksamhetsmiljö avviker från varandra, är också de livskraftsfrämjande projekten olika. När man dessutom beaktar att hela kommunsektorn befinner sig i omvandling, måste investeringar och andra projekt som syftar till att främja livskraften övervägas mycket noga – på förhand är inget projekt en framgång eller ett misslyckande.